

M. Isabel Guardiola Savall

Caterina Martínez Martínez. *Origen i evolució dels connectors de contrast en català*. Alacant/Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2020. 247 p. ISBN: 978-84-9191-152-4.

Ressenyat per: M. Isabel Guardiola Savall (Universitat d'Alacant)

Encetàvem aquest 2021 amb la publicació del llibre *Origen i evolució dels connectors de contrast en català*, el noranta-tresé volum de la col·lecció “Biblioteca Sanchis Guarner” de l’Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana en coedició amb les Publicacions de l’Abadia de Montserrat, que dirigeix el catedràtic emèrit de la Universitat de València, Antoni Ferrando. L’autora és Caterina Martínez (Alacant, 1991), professora i investigadora del Departament de Filologia Catalana de la Universitat d’Alacant que consolida la seua dilatada trajectòria de recerca amb aquest llibre. L’autora del pròleg és Sandra Montserrat, també professora del mateix departament i directora de la tesi doctoral que es veu en part arreplegada en aquest volum.

Caterina Martínez ha focalitzat principalment la seua línia d’investigació en el canvi lexicosemàntic des de la perspectiva diacrònica basat en la Lingüística de Corpus, la Lingüística Cognitiva, la Pragmàtica i també la recent Gramàtica de Construccions, que combina intel·ligentment amb la neologia i l’anàlisi de la difusió del model lèxic normatiu. En aquest llibre assistim justament a una combinatòria de tot plegat: hi ha una anàlisi de l’origen i l’evolució dels connectors adversativoconcessius *noresmenys*, *nogensmenys* i *tanmateix*, d’una banda, i dels concessius *a despit de* i *malgrat*, d’una altra, seguint la metodologia diacrònica de la Lingüística de Corpus i el marc teòric que li ofereixen la Teoria de la Inferència Invitada del Canvi Semàntic, la Subjectivació i la Intersubjectivació, dins de la Pragmàtica i la Lingüística Cognitiva; i, per acabar-ho

d'arredonir, ressegueix i fa evident que el procés de normativització del català iniciat per Fabra va ser la clau en la difusió posterior d'aquests connectors en el català actual.

No es pot amagar que la temàtica analitzada, la dels connectors en general i la dels connectors de contrast en particular, no està a l'abast de qualsevol persona. No debades, han sigut ben pocs els investigadors que s'hi han enfrontat, i en català, encara se'n compten menys. És per això que aquest llibre constitueix una fita cabdal en la investigació en lingüística a casa nostra.

D'altra banda, el marc teòric no és tampoc senzill i, a més, hi ha molta càrrega conceptual teòrica a què ens hem d'enfrontar en la lectura del llibre. Ara bé, l'autora ho resol hàbilment i aconseguix fer-nos arribar la seua aportació de forma molt clara i, de tal manera, que assistim amb ella a cada pas i a cadascuna de les descobertes que, al remat, el lector, sempre agafat de la mà, arriba a percebre com a pròpies. Els títols originals d'alguns apartats, "*Nogensmenys?! Vostè de qui és?*", "*Noresmenys, el vell bandejat*", "*Tant mateix, quant és?*", "*A despit de qui?*" o "*Malgrat: la història d'un rescat d'èxit*", ens conviden a l'assistència en primera fila de la història com no s'ha contat mai sobre aquests connectors, el naixement, la vida, la mort, la resurrecció o la invenció, segons el cas, en llengua catalana de cadascuna d'aquestes partícules.

Després de la introducció, el segon capítol se centra necessàriament en una aproximació ben documentada del mètode triat: la concepció de la gramaticalització com un procés continu de canvi lingüístic però també pragmàtic, o el plantejament de la Lingüística Cognitiva basat en l'existència d'una xarxa de nodes semàntics en constant evolució o els processos de subjectivació i intersubjectivació que evidencien el paper dels interlocutors en la llengua en ús, entre altres aspectes. Els capítols centrals, el tercer i el quart, es fonamenten en el desenvolupament documentat, argumentat, ben exemplificat i, fins i tot, dibuixat (!!) de l'evolució d'aquestes partícules, les adversativoconcessives per un costat i les concessives per un altre, a partir d'un buidatge exhaustiu i el domini excel·lent dels corpus diacrònics de català de què disposa. En aquest recorregut no oblidat l'itinerari pel tractament rebut per aquests elements en les distintes obres normatives i de referència obligada en qualsevol tipus d'investigació històrica.

I si amb aquest resseguiment no n'hi havia prou, l'autora encara ens ofereix, com hem avançat adés, un altra línia de recerca centrada en la constatació que el disseny i la planificació de la normativa lingüística de la llengua catalana contemporània encapçalat per Fabra i continuat pels escriptors, traductors, mitjans de comunicació i l'ensenyament, són protagonistes destacats en la difusió del model normatiu creat i, en definitiva, del canvi lingüístic. Especialment notable és l'acarament del binomi *noresmenys*, connector clàssic refusat per Fabra, enfront de *nogensmenys*, neologisme fabrià encara usat en l'actualitat en registres altament formals.

Esperem amb candeleteres les noves aportacions en aquestes dues línies destacades en el llibre que ressenyem: ja amb la finalitat de reblar el clau i en la mateixa línia de la consolidació de la seua recerca, un estudi nou sobre una altra parella de connectors, *bé que / mal que*, que anuncia en les conclusions; i tant o més interessant, una altra fita en

l'anàlisi del canvi lingüístic i lexicosemàntic resultant de la planificació normativa fabriana que inaugura en la seua trajectòria investigadora.

Hem de donar les gràcies a Caterina Martínez per aquest regal que ens fa, per haver-se oferit a encetar un nou camí en la investigació en llengua catalana, i que s'insereix plenament en els interessos del grup de treball de l'ISIC-IVITRA al qual pertany en el si del Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, l'extrem més meridional de l'idioma on es forma i s'encomana la passió per l'estudi i l'ensenyament de la llengua catalana.